

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

31-223 Kraków, ul. Kazimierza Wyki 3
e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 12 415 60 11 Internet: <http://www.stat.gov.pl/krak>

Informacja sygnalna - Nr 7

Data opracowania - czerwiec 2013 r.

FUNKCJONOWANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ, PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO ORAZ ZAKŁADÓW STACJONARNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2012 R.

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie *USTAWA* z dnia 9 czerwca 2011 r. o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Ustawa określa m.in. zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej.

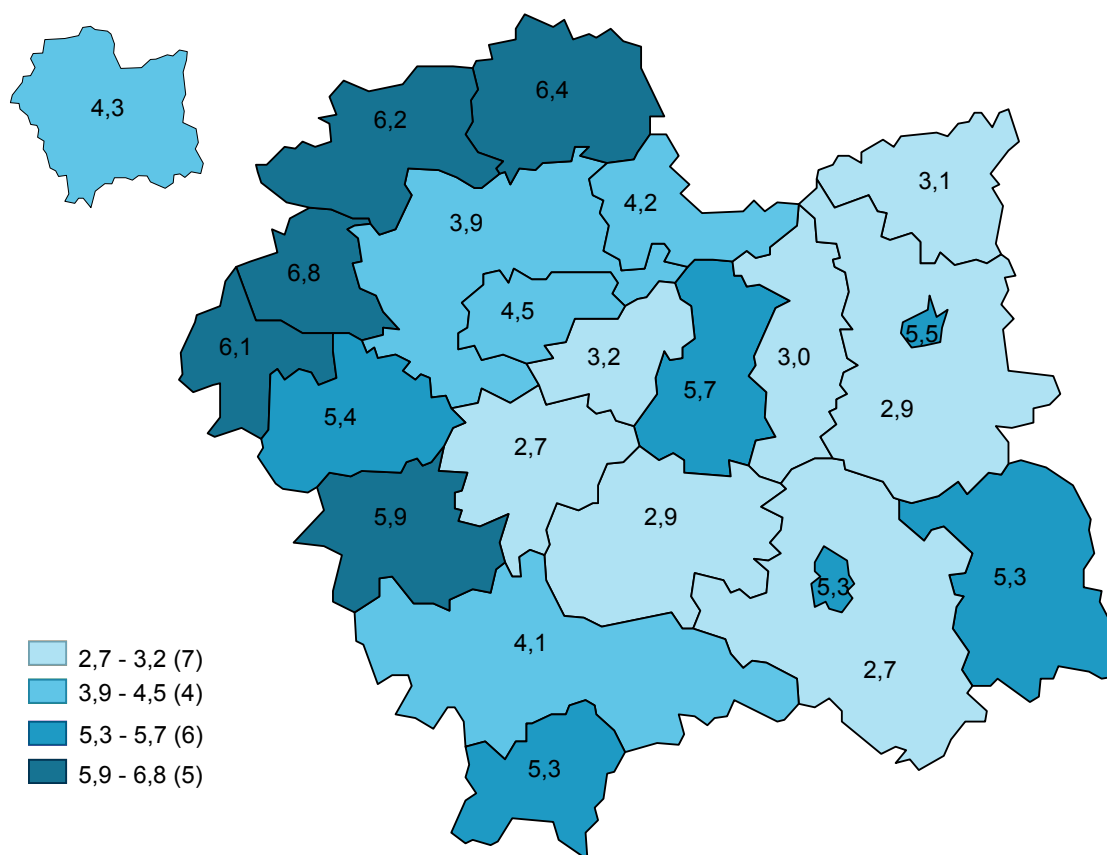
Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców i może być realizowana w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Zgodnie z ustawą o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej formami rodzinnej pieczy zastępczej są: *rodzina zastępcza spokrewniona, rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa, w tym zawodowa specjalistyczna, zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, oraz zawodowa niespokrewniona z dzieckiem wielodzietna, a także rodzinny dom dziecka.*

W dniu 31 grudnia 2012 r. na terenie województwa małopolskiego opiekę nad dziećmi sprawowało 2174 rodzin zastępczych oraz 20 rodzinnych domów dziecka. Rodziny zastępcze stanowiły 5,5% wszystkich rodzin tego typu w Polsce, a rodzinne domy dziecka 8,9%. Więcej rodzin zastępczych, niż w województwie małopolskim, funkcjonowało w 8 województwach (śląskim, mazowieckim, dolnośląskim, łódzkim, wielkopolskim, pomorskim, zachodniopomorskim, kujawsko-pomorskim), a domów dziecka w 3 (śląskim, dolnośląskim oraz pomorskim).

**Mapa 1. Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej
na 1 tys. dzieci do 18 roku życia w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII**

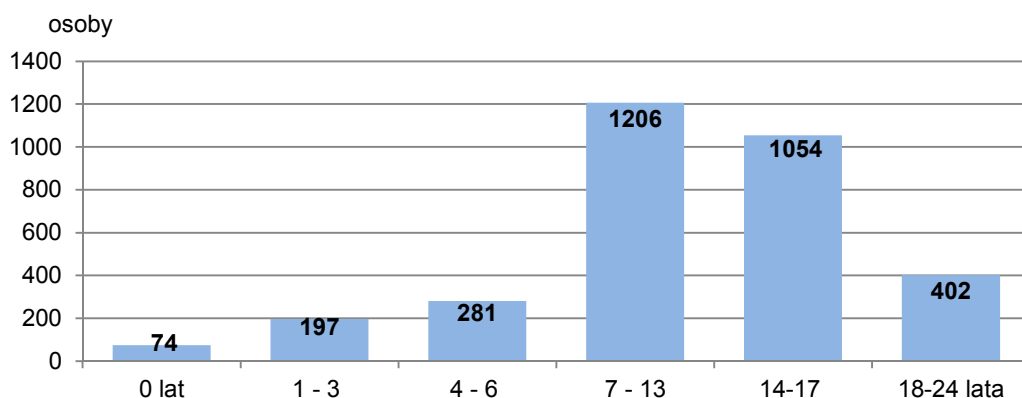
Uwaga: Pominięto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło.

Funkcję rodzinnej pieczy zastępczej pełniły 1352 małżeństwa oraz 842 osoby samotne. W większości – 61,8% - były to osoby spokrewnione z dzieckiem. Rodziny niezawodowe stanowiły 31,1% ogółu rodzinnej pieczy zastępczej, o charakterze pogotowia rodzinnego 2,6%, zawodowe - 1,4%, wielodzietne – 1,1%, zawodowe specjalistyczne – 1,0%, a rodzinne domy dziecka 0,9%.

Najczęściej pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej podejmowały się osoby w wieku 51-60 lat - 30,0% oraz w wieku 61-70 lat - 22,5%. Wiek osób pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej był zróżnicowany w zależności od typu rodziny. W rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem 3/4 osób przekroczyło 50 rok życia. W zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem wielodzietnych rodzinach zastępczych odsetek takich osób wyniósł 68,0%, a w niezawodowych, zawodowych oraz pełniących funkcję pogotowia rodzinnego ponad 30%. Z kolei osoby do 21 roku życia pełniły tylko funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej (1,0%) oraz rodziny zastępczej niezawodowej (0,1%).

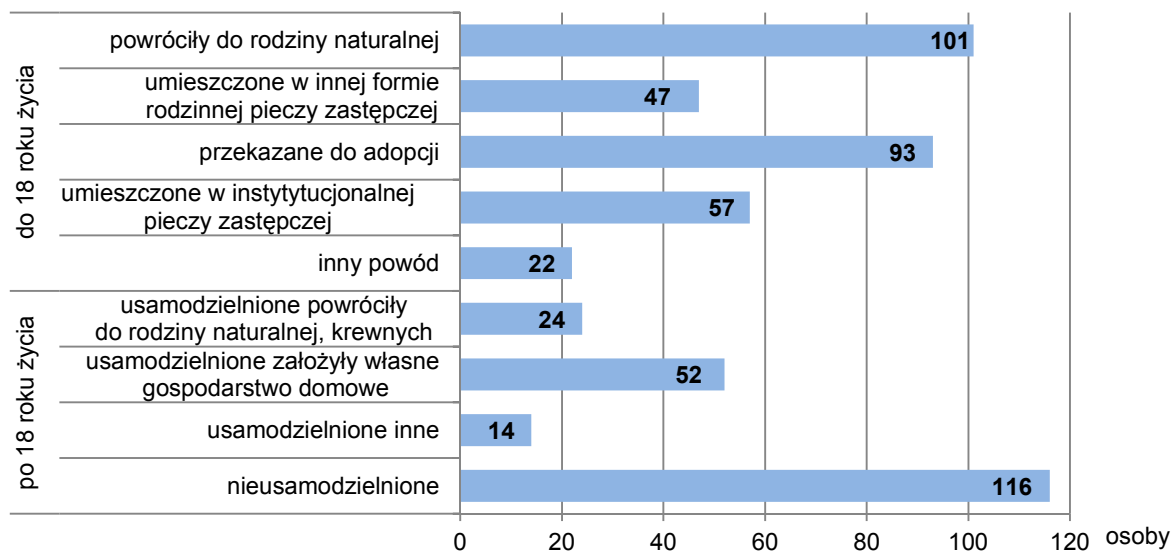
Największą grupę wśród wychowanków stanowiły osoby w wieku 7-13 lat, ich udział w ogólnej liczbie dzieci wyniósł 37,5%. Dużą zbiorowość tworzyły również dzieci w wieku 14-17 lat – 32,8%. Dzieci w wieku 4-6 lat stanowiły 8,7%, a w wieku 3 lat i mniej – 8,4%.

Wykres 1. Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej według wieku w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

W 2012 r. 320 dzieci w wieku do 18 roku życia opuściło rodzinną pieczę zastępczą. Najczęstszym powodem opuszczenia rodziny przez niepełnoletniego wychowanka był powrót do rodziny naturalnej (31,6%). Drugim w kolejności powodem, który dotyczył 29,1% wychowanków, było przekazanie dziecka do adopcji, kolejnym umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej (14,7%). W instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczono 17,8% dzieci. Wśród 206 wychowanków pełnoletnich, którzy w roku 2012 opuścili rodzinną pieczę zastępczą, 1/4 założyła własne gospodarstwo, a 11,7% powróciło do rodziny naturalnej lub krewnych.

Wykres 2. Dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą w 2012 r. według powodów opuszczenia

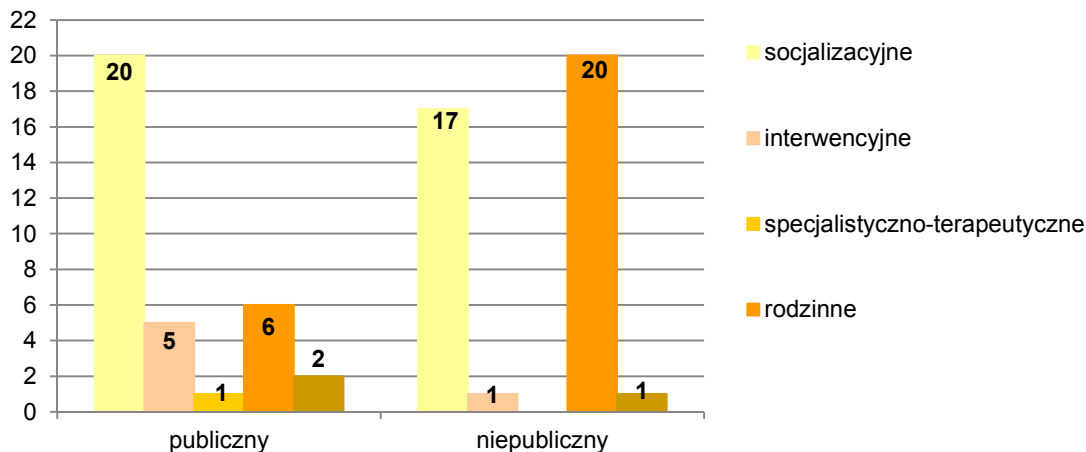
Na 3214 dzieci przebywających w dniu 31 grudnia w rodzinnej pieczy zastępczej 402 ukończyło 18 rok życia. 175 dzieci to sieroty, pozostałe dzieci posiadały przynajmniej jednego rodzica. 314 dzieci posiadało orzeczenie o niepełnosprawności.

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie: *placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadobcyjnego*. W 2012 r. na terenie województwa małopolskiego działały tylko placówki opiekuńczo-wychowawcze. Placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona jako placówka typu *socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego lub łącząca zadania ww. placówek*.

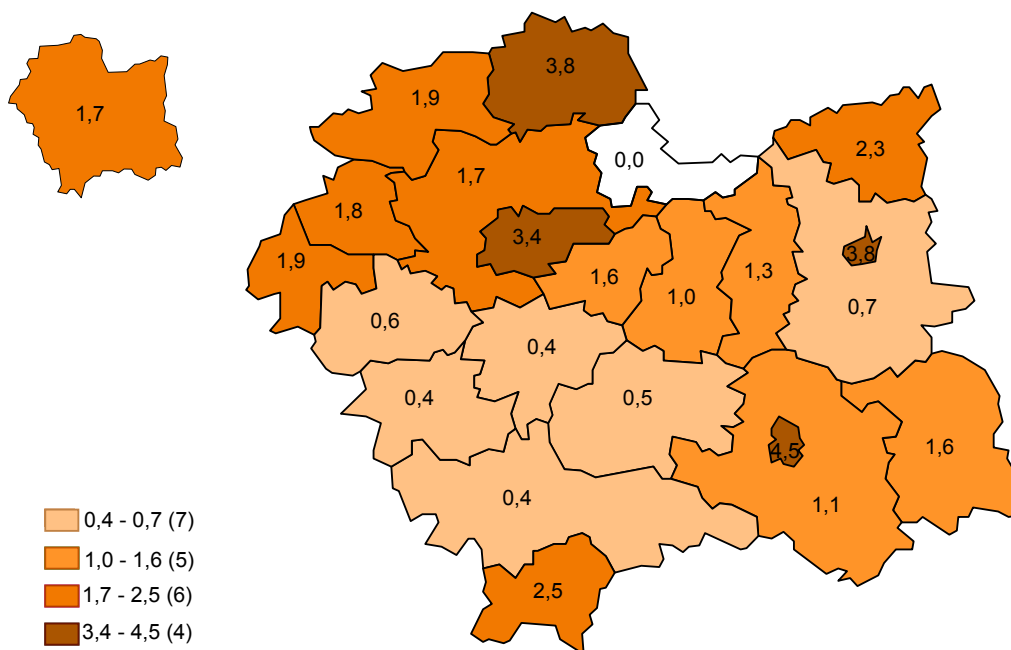
Placówki te sprawują opiekę nad dziećmi i młodzieżą pozbawioną całkowicie lub częściowo opieki ze strony rodziny naturalnej. W dniu 31 grudnia 2012 r. na terenie województwa małopolskiego działały 73 placówki opiekuńczo-wychowawcze. Stanowiły one 8,7% wszystkich (841) placówek tego rodzaju w Polsce. Więcej placówek działało w 4 województwach: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim oraz pomorskim.

Wykres 3. Placówki opiekuńczo-wychowawcze według typu placówki w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez jednostki sektora publicznego i niepublicznego była zbliżona (odpowiednio: 34 i 39 placówek). Dla 19 placówek organem prowadzącym był samorząd powiatowy, 12 - miasto na prawach powiatu, 3 - samorząd gminny. Kościół katolicki, inne kościoły, związki wyznaniowe prowadziły 18 placówek, stowarzyszenia 12, fundacje 6, organizacje społeczne prowadziły 2 placówki, osoby prawne 1 placówkę.

Mapa 2. Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych na 1 tys. dzieci do 18 roku życia w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

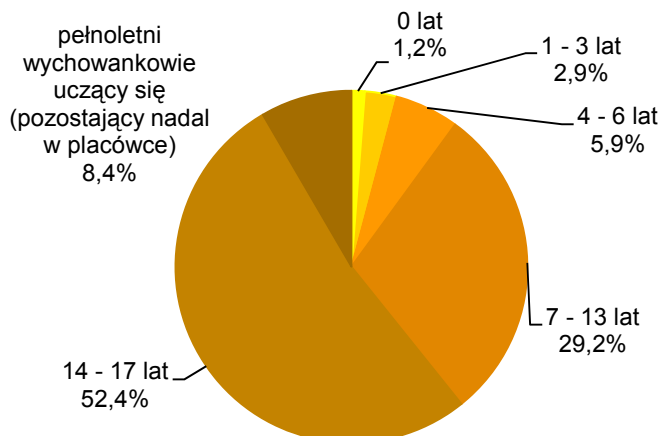

Uwaga: Pominięto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło. W powiecie proszowickim brak placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Z 1235 wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie małopolskim najliczniejszą grupą podopiecznych byli wychowankowie w wieku 14–16 lat, stanowili oni połowę ogółu wychowanków. Najmniejszy odsetek podopiecznych (1,2%) to najmłodsza grupa wiekowa 0 lat. Osoby pełnoletnie (kontynuujące naukę) pozostające nadal w placówce stanowiły 8,3% wszystkich podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie.

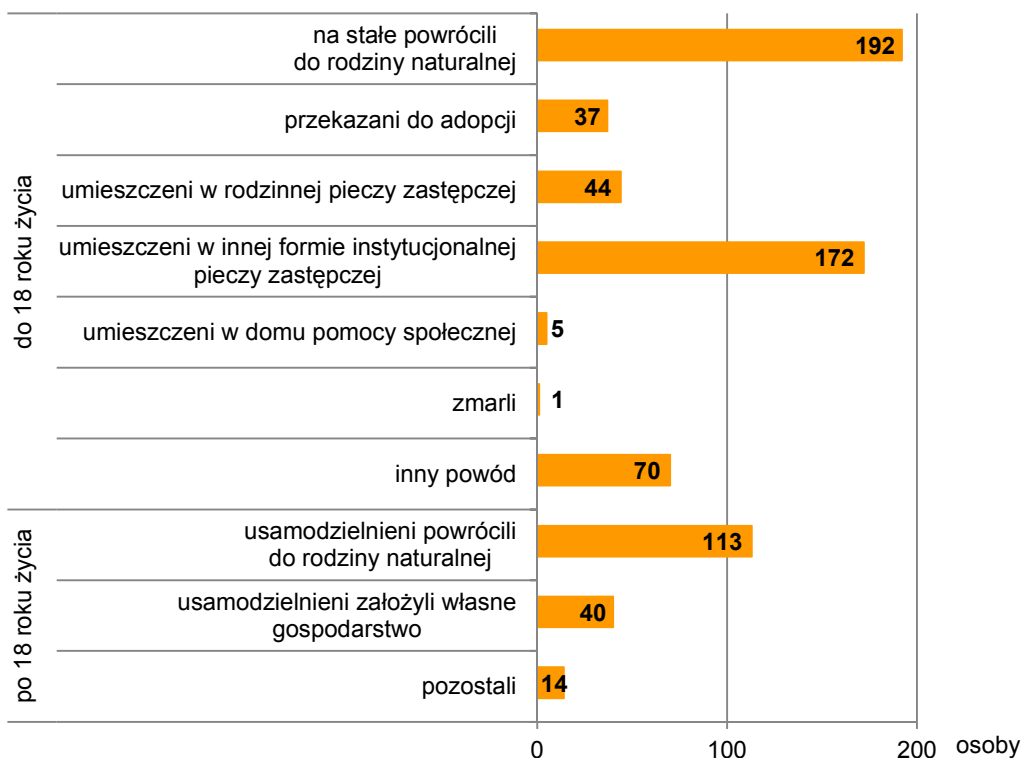
Wykres 4. Struktura wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych według wieku w 2012 r.

Stan w dniu 31 XII

Na podstawie orzeczenia sądu do placówek przyjęto 1117 podopiecznych. 633 osoby po raz pierwszy w życiu trafiło do placówki opiekuńczo-wychowawczej. Opieką objęto 160 osób chorujących przewlekłe i 115 osób niepełnosprawnych. Spośród wszystkich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych 17,6% stanowiły półsieroty, a 3,2% sieroty. Pozostałe dzieci miały biologicznych rodziców. W placówkach przebywało również 5 małych matek oraz 5 cudzoziemców.

Wykres 5. Wychowankowie, którzy odeszli z placówek opiekuńczo-wychowawczych w 2012 r. według powodów odejścia

W ciągu całego 2012 r. 521 wychowanków do 18 roku życia opuściło z różnych powodów placówki opiekuńczo-wychowawcze. Najlichnieszą grupą (36,9%), to podopieczni, którzy powrócili do rodziny naturalnej. Powodem opuszczenia placówki przez 33,0% wychowanków było przeniesienie do innych form instytucjonalnej pieczy zastępczej. Do rodzinnej pieczy zastępczej odeszło 8,4% wychowanków, a do rodziny adopcyjnej 7,1%. W domu pomocy społecznej znalazło miejsce 1,0% wychowanków, a 13,4% osób opuściło placówki z innych powodów (np. przeniesienie do placówek resocjalizacyjnych, ucieczka). 167 wychowanków powyżej 18 roku życia opuściło całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, a głównym powodem opuszczenia był powrót do rodziny naturalnej (67,7%).

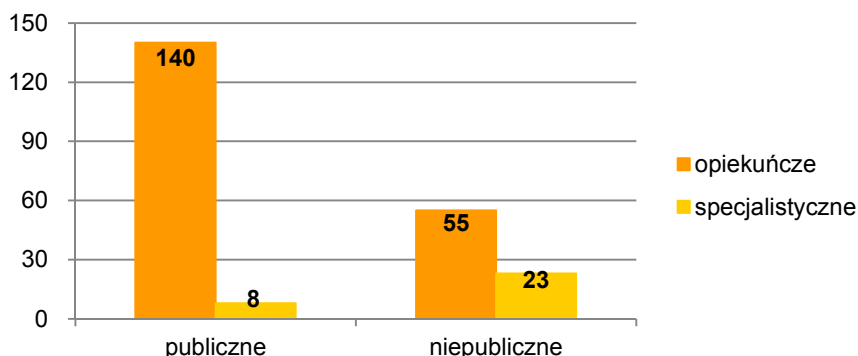
W ciągu 2012 r. 245 wolontariuszy niosło bezinteresowną pomoc potrzebującym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 189 osób pomagało w placówkach socjalizacyjnych, 19 osób w placówkach rodzinnych, 7 osób w placówkach interwencyjnych oraz 30 osób w placówkach łączących zadania kilku placówek.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

W ramach wspierania rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówki te prowadzą stałą pracę z rodziną dziecka oraz zapewniają dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w *formie opiekuńczej, specjalistycznej, pracy podwórkowej (placówka realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne) lub w połączonych formach.*

W województwie małopolskim opiekę dzienną w 2012 r. zapewniało 226 placówek prowadzonych w formie opiekuńczej lub socjalizacyjnej. Pozostałe placówki wsparcia dziennego w województwie nie funkcjonowały. Placówki działające na terenie województwa małopolskiego stanowiły 7,9% wszystkich (2862) placówek wsparcia dziennego w Polsce. Więcej placówek niż w województwie małopolskim działało w 6 województwach (wielkopolskim, zachodniopomorskim, mazowieckim, śląskim, pomorskim oraz kujawsko-pomorskim).

Wykres 6. Placówki wsparcia dziennego według typu placówki w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Wśród placówek dziennych przeważały placówki publiczne prowadzone przez gminy (130 placówek), miasta na prawach powiatu (16 placówek) oraz samorząd powiatowy (2 placówki).

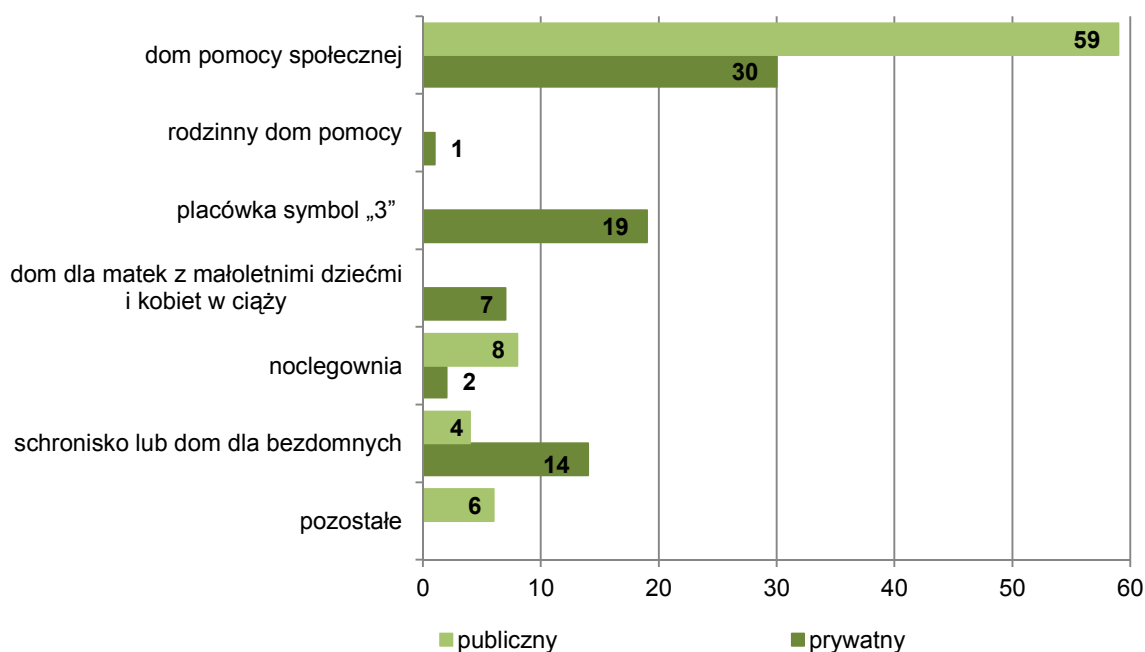
W województwie małopolskich placówki opiekuńcze i specjalistyczne dysponowały 8171 miejscami, w tym 5975 w placówkach opiekuńczych oraz 2196 w specjalistycznych. W placówkach tych opieką objęto w ciągu całego 2012 r. 11700 dzieci (z tego 8566 w placówkach opiekuńczych i 3134 w specjalistycznych). Wśród nich było 115 dzieci niepełnosprawnych.

Osoby pracujące z dziećmi wpierali 283 wolontariuszy w placówkach opiekuńczych oraz 170 w placówkach specjalistycznych.

ZAKŁADY STACJONARNE POMOCY SPOŁECZNEJ

W dniu 31 grudnia 2012 r. na terenie województwa małopolskiego funkcjonowało 150 zakładów stacjonarnych pomocy społecznej, do których zaliczamy: *domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej, środowiskowe domy samopomocy lub inne ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, noclegownie, schroniska dla bezdomnych i pozostałe*. Stanowiły one 9,6% wszystkich (1564) placówek tego typu w Polsce. Więcej zakładów stacjonarnych pomocy społecznej znajdowało się tylko w 2 województwach, mazowieckim oraz śląskim.

Wykres 7. Zakłady stacjonarne pomocy społecznej według typu placówki w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

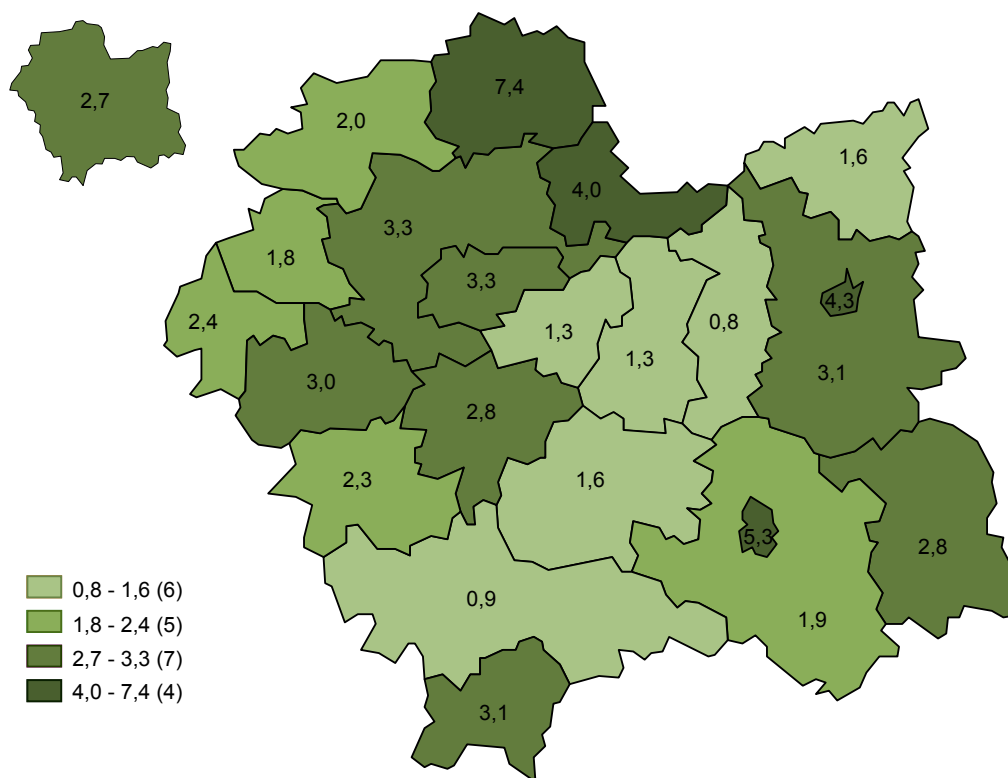

Uwaga: Placówka symbol „3” – Placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej

Dla 28,0% placówek organem prowadzącym był samorząd powiatowy, 26,7% Kościół katolicki, inne kościoły i związki wyznaniowe, dla 16,7% samorząd gminny. Dwóch na trzech mieszkańców przebywało w placówkach sektora publicznego, ponieważ placówki te dysponowały zdecydowanie większą ilością miejsc.

W każdym powiecie działał przynajmniej 1 dom pomocy społecznej, 13 powiatów posiadało na swoim terenie placówkę zapewniającą całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej. Schroniska lub domy dla bezdomnych oraz noclegownie funkcjonowały w 8 powiatach. Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży miały swoje siedziby w powiatach: tarnowskim, wadowickim, krakowskim, w Krakowie i Tarnowie. Rodzinny dom pomocy działał tylko w powiecie tarnowskim.

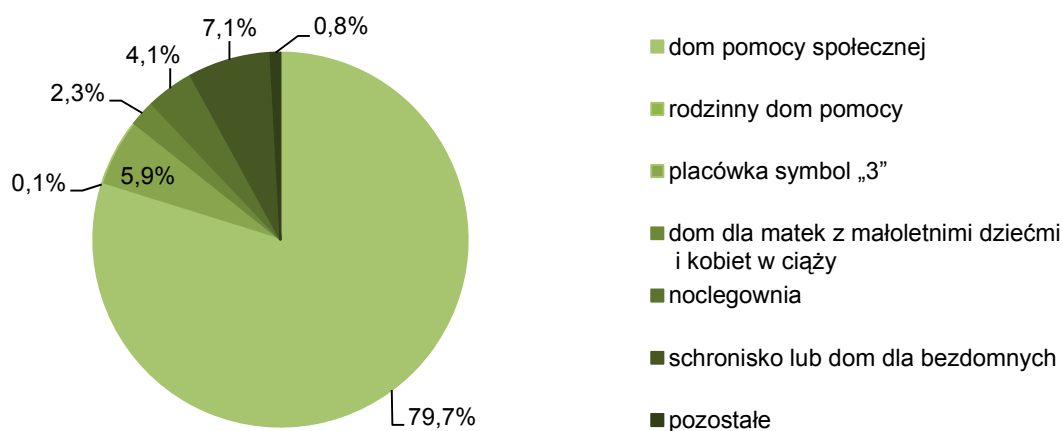
Mapa 3. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej na 1 tys. ludności w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Uwaga: Pominięto przedziały, w których zjawisko nie wystąpiło.

Zakłady stacjonarne pomocy społecznej w 2012 r. dysponowały 9428 miejscami. Największą ilość miejsc, tj. 7516, posiadały domy pomocy społecznej, zdecydowanie mniej miejsc schroniska lub domy dla bezdomnych – 671, placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej – 554, noclegownie – 386, czy domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 213.

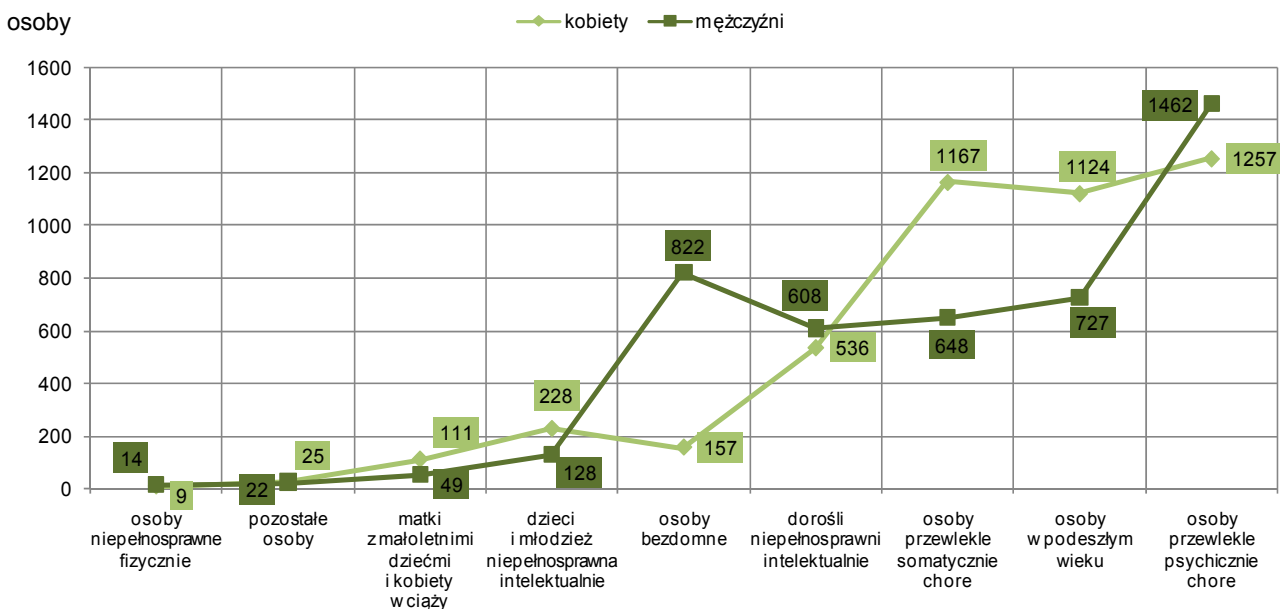
Wykres 8. Struktura miejsc w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Uwaga: Placówka symbol „3” – Placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej

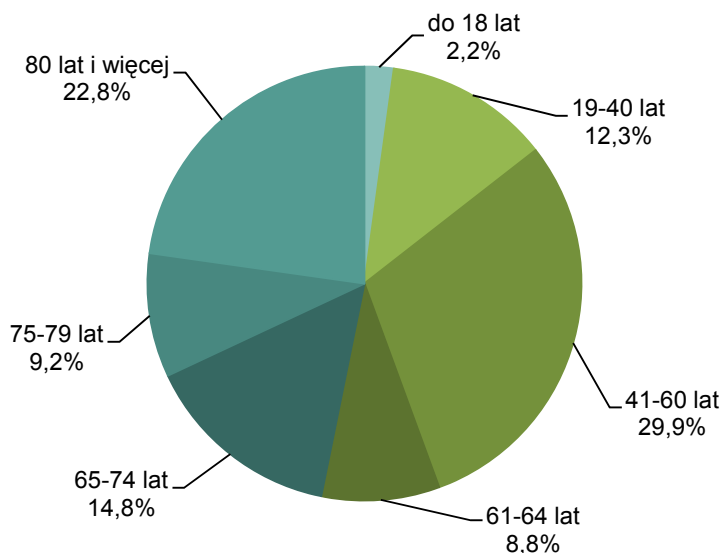
W ciągu całego roku opieką objęto 12873 osoby, a w dniu 31 XII 2012 r. w placówkach przebywało 9094 osoby, w tym 4614 kobiet. Podobnie jak w latach ubiegłych, najwięcej mieszkańców (29,9% wszystkich mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej) przebywało w placówkach dla osób przewlekle psychicznie chorych. Około 21% osób przebywało w placówkach dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz dla osób w podeszłym wieku.

Wykres 9. Mieszkańcy zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według przeznaczenia placówki i płci w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Zakłady stacjonarne pomocy społecznej świadczą pomoc głównie osobo starszym. Ponad połowa mieszkańców skończyła 60 rok życia, prawie co trzeci był w wieku 41-60 lat. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku do 18 lat.

Wykres 10. Struktura wiekowa mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w 2012 r.
Stan w dniu 31 XII

Większość przebywających w zakładach stacjonarnych pomocy społecznej to osoby z różnego rodzaju schorzeniami, dlatego zdecydowana większość placówek dostosowuje swoje budynki do potrzeb osób niepełnosprawnych. Najczęstszym udogodnieniem są windy, posiadało je 96 placówek, w drugiej kolejności pochylnie, podjazdy i platformy – 91 zakładów. Rzadziej stosowane były drzwi automatycznie otwierane czy udogodnienia dla osób niewidomych. 29 placówek w województwie małopolskim nie posiadało żadnych udogodnień, z tego 1 dom pomocy społecznej, 1 rodzinny dom pomocy oraz 11 schronisk lub domów dla bezdomnych.

W roku 2012, podobnie jak rok wcześniej, zdecydowana większość, około 85,6%, mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej opłacała swój pobyt przynajmniej w części z dochodów własnych. Pozostałym osobom pobyt opłacała gmina/budżet państwa (4,3%) lub rodzina (0,9%). 4,7% osób było zwolnionych z odpłatności.

Dla 5670 osób pracujących zakłady stacjonarne pomocy społecznej były głównym miejscem pracy. Pracowało w nich 826 pielęgniarek, 125 fizjoterapeutów oraz 28 lekarzy. Bezinteresowną pomocą w opiece nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi służyło 491 wolontariuszy.